

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentariorvm, Ac Disputationvm, In Tertiam Partem Divi Thomae. Tomi Qvinque

Qui Est Primvs De Sacramentis: In Qvo Ea Continentvr, Qvæ Post
Præfationem Indicantvr

Suárez, Francisco

[Köln], 1619

4 An materia, aut formæ mutatio sit contra eorum substantiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93807](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93807)

potius sequitur, si hæreticus ministret sacramentum servato ritu ecclesie, præmittendo vero falsam doctrinam, non conficere sacramentum, quia illud verbum, non est verbum fidei, sed erroris: quod si dicat quodlibet verbum sufficere, cuiuscunque doctrina vel mysterij sit, nihil certe potest dici absurdius, & præterea refutari potest omnibus argumentis adductis in priori assertionem, quibus ostendimus, determinata verba esse ad concilianda sacramenta necessaria. Ad fundamentum autem hæreticorum responderetur, eos errare ex alio falso principio nimirum sacramenta non deseruire, nisi ad excitandam fidem, per se autem nihil valere, & ideo dicunt esse superfluum, uti determinatis verbis, cum ad excitandam fidem qualibet verba possint sufficere. Fides autem docet sacramenta ipsa per se multum valere, tum ad significationem, ut ostensum est, tum ad efficaciam, ut dicemus latius qu. 62. & ideo merito requiri determinata verba, quæ cum sint verba Dei, & ab ipso Christo tradita non possunt esse superflua, sed aptissima tum ad colendum Deum, tum ad nostram sanctificationem, nam verbo Dei sanctificantur etiam ipsi cibi, ut Paul. ait. prim. ad Timot. 4. Nulla etiam verba aptiora sunt ad Deum orandum, quam illa, quæ ipse nobis tradidit: sic ergo nulla esse possunt aptiora, ad Deum colendum; Denique in hoc nulla est maior ratio de verbis, quam de rebus. Si ergo determinatæ res sunt necessariae, & non est superfluum uti aqua in baptismo, & vino in Eucharistia potius quam aliis rebus, quia Christus sacramentorum & nostræ religionis author has res definitur, atque instituit, cur erit superfluum uti definitis ac consecratorijs verbis, ex eiusdem Christi voluntate & institutione?

SECTIO IV.

Utrum omnis mutatio materiae, aut forme sacramentorum sit contra eorum substantiam, & veritatem.

Ratio dubitandi oritur ex precedenti sectione, dictum esse enim, de necessitate sacramentorum esse determinatas formas & materias, ergo si in his fiat immutatio, non manebit sacramentum, sicut si vera forma, aut materia hominis auferatur, vel mutetur, non manebit homo. In contrarium vero est, quia non omnis immutatio est substantialis, sed aliqua est accidentalis, quas oportet distinguere, duæ enim regulæ sunt in hac materia obseruandæ.

Prima regula est. Si mutatio materiae & formæ substantialis seu essentialis sit, nullum efficitur sacramentum. Hanc probat ratio facta ex doctrina præcedentis sectionis, quia per huiusmodi mutationes tollitur vera materia, aut vera forma essentialis sacramenti. Et confirmari potest ex concil. Nicen. cano. 19. ubi baptisimus, quem hæretici Pauliniani dabant, iudicatur nullus, non quia ab hæreticis datur, hoc. n. non est contra substantiam sacramenti, sed quia mutabant veram & essentialem formam, ut constat ex Innoc. 1. epi. 22. c. 5. Atque simile est, quod in concil. Laodicen. c. 8. dicitur, baptisimum Cataphrygarum esse nullum, quia videlicet mutabant formam, ut notavit Præcol. verbo Cataphrygæ, & Sander. hæres. 32. quamvis antiqui hunc errorem in Cataphrygis non notent, sed solum dicant eos de Trinitate male sensisse, ut in Aug. & Da. videre licet.

Secunda regula est, si in materia, vel forma sacramenti fiat mutatio tantum accidentalis, non omnino destruitur sacramentum, sed factum tenet. Est communis & certa, quæ sumitur ex Zacharia Pap. ep. 1. ad Bonifac. & habetur in c. Retulerunt de consecr. d. 3. ubi docet, mutationem factam in forma baptisimi ex ignorantia cuiusdam non irritasse baptisimū, quia accidentaria erat. Sic etiam Aug. lib. 6. de bapt. c. 25. dicit, dummodo verba evangelica feruntur, sine quibus baptisimus nihil valet, licet interdum per imperitiam aliquid ex errore misceatur, nihilominus Franc. Suarez Tom. 3.

minus perfici sacramentum. Ratio vero est, quia sola accidentalis mutatio non variat substantiam rei: ergo etiam in sacramentis illa non obstante, manere poterit substantia sacramenti, atque adeo verum sacramentum.

Ut vero distinguamus has mutationes, sit tertia regula circa materias sacramentorum. Quando mutatio materiae tanta est, ut iuxta communem usum, & conceptionem hominum minime conveniat ratione, & nomine cum materia ab Ecclesia visitata & à Christo præscripta, tunc mutatio est essentialis, alioquin est accidentalis. Declaratur exemplis, materia baptismi est aqua: si ergo mutatio fiat ex elementaliqua aqua in rosaceam, mutatio est essentialis, quia aqua rosacea, nec simpliciter est aqua, neque rationem, aut usum aquæ simpliciter dicitur habere: si vero solum mutetur aqua ex frigida in calidam, mutatio est accidentalis, quia aqua calida simpliciter & nomine & rationem, & usum aquæ retinet. Simile est in Eucharistia de materia panis, nam si mutetur ex azimo in fermentatū, & è contrario, accidentalis est mutatio, quia uterque est simpliciter panis, si triticus sit, si tamen ita fiat mutatio, ut ex alia re conficiatur mutatio est essentialis, quia iam ille, neque in re, neque in usu hominum ceteretur simpliciter panis. Ratio vero est clara ex supra dictis, nam materia sacramentorum est determinata à Christo: ergo necesse est, ut sub aliqua ratione & nomine determinatione habeat: ergo, si tanta sit mutatio, ut amittat illam rationem, & consequenter nomen, erit mutatio essentialis, si minus, erit accidentalis. Adiangam autem mutationem nominis cum mutatione rei, non quia illa sit per se necessaria: nam sicut in rebus ipsis consistit sacramentum, ita mutatio rei est, quæ per se pertinet ad veritatem, vel nullitatem sacramenti, tamè, quia nomina sunt nobis signa rerum, ideo amissio nominis est magnum morale argumentum, quod res etiam mutata sit: agimus enim de nomine communi, quo propria rei substantia indicatur: Obseruandum autem est, quod supra etiam adnotauimus, hanc rationem materiae non semper esse considerandam secundum aliquam rationem ultimam, ac physicam, sed in ordine ad humanum usum, & ut significatur per nomen, quod huiusmodi usum respicit: quia istæ materiae sacramentorum designatae sunt in aliquibus actionibus humanis vel in ordine ad illas, & sub ea ratione habent propriam determinationem, & essentiali immutabilitatem: exemplum vulgare est in pane, qui est materia Eucharistiae: massa vero non dum cocta, non est materia, siue differat à pane in specie substantiali physica, siue non, quia non est panis, qui possit esse cibus humanus. Denique in praxi huius regulæ obseruanda maxime est traditio Ecclesie: nam omnis illa mutatio materiae, quæ, iuxta usum Ecclesie non destruit sacramentum, accidentalis est; neque in hoc potest Ecclesia errare, si traditio sit vniuersalis, vel approbata ab vniuersali Ecclesia, quia hæc res maxime pertinet ad fundamenta fidei & morum, in quibus Ecclesia errare non potest, cum sit columna & fundamentum veritatis.

Quarta regula ad formas sacramentorum pertinet, mutatio illam, quæ variat sensum verborum formæ, esse substantialem: si vero illum non variet, esse accidentalem, ita D. Tho. hic, & late Scot. in 4. d. 3. q. 2. Gab. q. 1. & alij, quos statim referam, & in eandem sententiam adducit D. Thom. August. ut in Commentario arti. 7. visum est: exemplum afferemus statim. Ratio vero est, quia sensus est veluti anima verbi, quia verbum non profertur propter sonum, sed propter sensum, & ideo, si idem sensus maneat, idem verbum, atque adeo eadem forma manere censetur: si autem mutetur sensus, & verbum & formam substantialiter mutari necesse est.

Sed, ut hæc regula clarior sit, & ad usum possit accommodari, oportet oēs mutationes, quæ in formis

Ut differat mutatio substantialis, & accidentalis

Materia ad tendenda est in ordine ad usum humanum

Mutatio verborum sensum verborum substantialis. D. Thom. Scotus.

Gabrieli. Ocio mutamini

Mutata materia aut forma substantialem nullum est sacramentum. Con. Nicen.

Innoc. 1. Conc. Laod.

Præcol. Sander.

Mutatio tantum accidentalis in materia vel forma non destruit sacramentum. Zachar. August.

Innocentius III. de consecratione

D. W. 11.

*Etiam in
de in verbis
esse possunt.*

mis sacramentorum cōingere possunt, distinguere. Octo autem potissimum reperio huius mutationis genera, seu modos. Prima mutatio est idiomatis, sci licet vnius linguæ in aliam, de qua certa fide tenedū est, esse accidentalem tantū, alioqui oporteret sacramenta cōficere in ea lingua seu idiomate, quo Christus locutus est, q̄ aperte constat esse hæreticū, si autē verba, quæ Christus protulit Hebraice, vel Syriace possunt Græce, vel Latine prolata ad sacramenta conficienda sufficere, eadem ratione quodlibet genus linguæ, vel idiomatis sufficere, quia non est maior ratio de vno, quam de alio, & ratio generalis omnib. est supra dicta, quia retinetur idē sensus. Dices, Ecclesiæ vsum, vel præceptum posse efficere, vt vnum idioma potius, quam aliud sufficiat. Respondetur, Ecclesiā posse præcipere, vt hoc, vel illo idiomate vtamur in conficiendis sacramentis: & tunc male faciet, ac peccabit, qui tale præceptum fuerit transgressus alio idiomate vtendo: nō potest tamen Ecclesiā efficere, vt ea solum de causa sacramentum nullū sit, si idē sensus formæ retineatur, quia in his, quæ sunt de substantia sacramentorum, nihil potest immutare, neque aliquid, vt essenziale præscribere, quod iuxta Christi institutionem essenziale non sit.

Vnde recte etiam obseruauit Caiet. hic ar. 7. circa solu. ad 2. mixtionem idiomatum, etiam in eadem numero forma fiat, non esse contra substantiam sacramenti, dummodo singulæ voces eiusdem significationis sint cum verbis formæ: & in vna oratione cōiunctæ eundem sensum referant. Ex quo intelligitur, aperte errare hæreticos huius tēporis, qui necessarium putant, vt sacramenta in singulis nationibus & prouincijs, in vulgari lingua conficiantur, contra quorum errorem sufficit Ecclesiæ traditio & autoritas: ac præterea, si de necessitate simpliciter ad sacramenti substantiam loquantur, satis conuincuntur ratione prædicta, quia non minus significant verba in alio idiomate, quam in vulgari. Quod fideant, vulgarem populum non intelligere significationem. Respondetur primum, id non esse necessarium, vt sæpe Dionys. repetit de Eccles. Hierarch. Deinde satis est, quod confuse intelligat illa actio, & verbis sacris significari sanctificationem nostram, & hoc omnes intelligunt, etiam si propriam verborū significationem non percipiant. Si autem loquantur de necessitate percepti, seu maioris congruentiæ, confutabitur latius hic eorum error inferius, cum de ritibus, ac ceremonijs sacramentorum disputabimus.

Secunda mutatio est, quando intra idem idioma ponuntur alia verba, quam ea, quibus Ecclesiā vti consuevit: easdem tamen res significantia, vt si loco Patris & Filij, ponantur, genitor, & genitus, & loco verbi, Baptizo, ponatur verbum, abluo, & sic de reliquis, & in hac mutatione diligenter obseruandum est, an voces reuera idem significant, ita vt synonyma sint: nam tunc sine dubio est mutatio accidentalis, quia est idem sensus: si autem voces non sint synonymæ, erit essentialis mutatio: quia iam non tantum sonus, sed etiam significatio vocum mutatur: & ideo cauendū est, ne in dubio hæc mutatio fiat, quia dubium consequenter erit ipsum sacramentū. Quocirca vltimus est circa hanc mutationem obseruandum, cum dicimus, debere voces significare easdem res, intelligendum esse de significatione eque distincta & clara, nam, si, quod quibusdam verbis distincte significatur, alijs significetur confuse, non potest dici æquiualens significatio, vt, si loco illorū verborum, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, dicatur, in nomine Trinitatis, mutatio est essentialis, propter dictam causam. Atque eadem ratione (vt Soto merito aduertit) necessarium est, vt significatio vocis, in quam fit mutatio, sit publica, & cōmuni impositione recepta: nam si quis suo arbitrio, & priuata auctoritate tentet imponere nouas voces ad id

significandum, quod voces sacramentales significant, etiam si eis vtatur animo conficiendi sacramentum, nihil faciet: quia non possunt illa verba simpliciter dici significare ad placitū, tanquam verba humana, & ad communem vsum hominū deferuentia, qualia esse debent verba sacramentalia, ad quorū significationem necesse est, vt verba habeant prædictam significationem publicam, & vsualem (vt sic dicam.) Præterea tertio est in hac mutatione obseruandum, accidere posse, vt verba, in q̄ fit mutatio, sint æquiuoca, & in vna significatione omnino referant eundem sensum, quem habent verba sacramentalia, in alia vero minime: & tunc difficultas esse potest, an talis mutatio sit substantialis. Videtur enim multum variare significationem vocis: nam eam, quæ erat certa & determinata, reddit incertam & dubiam. Nihilominus, si debita intentione proferantur, in eo sensu, quo sacramentalia verba, dicendum est, mutationem esse accidentalem: & in primis, si ex adiunctis verbis & circumstantijs satis determinetur verba ad talem significationem, res videtur clara: sicut etiam & contrarij, si ex adiunctis determinentur verba ad alium sensum & significationem, mutatio esset essentialis, & destrueretur sacramentum, quia tunc quodammodo tollitur æquiuocatio: quia definiuntur verba ad certam significationem: vnde si in illa reddant eundem sensum cū forma, satis sufficiens erit ad substantiam sacramenti. Deinde, si verba maneant in suā æquiuocatione & ambiguitate quoad exteriorem sonum, & tamen ex animo, & intentione proferentis determinentur ad significationem & sensum verborum formæ, id satis esse videtur, vt mutatio sit accidentalis: nā illa verba in ea significatione sunt synonyma cum verbis formæ, & in ea proferuntur: ergo vt sic, referunt eundem sensum: ergo sufficere ad substantiā sacramenti. Confirmatur, nam sola æquiuocatio non videtur sufficiens, ad mutationem substantialem, si alias seruetur significatio, & debita intentio: tum, quia fere in omnibus vocibus est aliqua æquiuocatio, quæ, vel ex communi vsu, vel ex intentione loquentium, ad alteram significationem determinantur, tum etiam, quia in alijs rebus, & exemplis, quæ attigit D. Tho. art. 8. & in sequenti sectione tractabimus, negari non potest, quin aliquando voces dubiæ, vel æquiuocæ, iuxta intentionem proferentis possint sufficere ad substantiam sacramenti. Vnde consequenter fit, si minister proferat verba æquiuoca, & animo suo intēdat ea proferre in sensu alieno, à verbis formæ, tunc esse mutationem substantialem, quia tunc illa verba, vt ab isto prolata, non significant, neque habent eundem sensum, quem forma sacramenti requirit.

Atq̄ ex dictis circa hanc mutationem colligitur, *D Thom.* quomodo intelligenda sit regula, quam D. Thom. tradit art. 7. ad 2. quando in aliqua lingua eadem res pluribus vocibus significatur, illam esse assumendam ad conficiendum sacramentum, qua homines illius linguæ principalius & communius vtuntur ad illam rem significandam, nam hoc in primis intelligendū est de communi vsu Ecclesiastico, vt Caiet. notat, exemplum adhibens in verbo, Baptizo, quod apud Latinos non est proprium neque vsitatum ad actū abluendi significandum, tamen ex vsu Ecclesiæ accommodatū est ad eam significationē, prout vsurpatur communiter in forma baptismi. Deinde, verbū illud debet, non significat necessitatem simpliciter ad substantiā sacramenti: quia, vt ex dictis constat, si verba sint synonyma, quodlibet eorum sufficere ad significationem eiusdem sensus: & consequenter ad substantiam sacramenti, etiam si alterū eorum principalius sit, seu magis vsitatum: solum ergo significatur illo verbo, vel congruens ratio, ob quam Ecclesiā fere semper vtitur huiusmodi verbis magis vsitatis, in formis sacramentorum, vel potius signifi-

Verbum æquiuocum in bono tamen sensu prolatum non destruit sacramentum.

D Thom.

Vsitata enim sunt verba, quæ communius vsus Ecclesiæ recipit.

significatur obligatio, quam ministri sacramentorum habent utendi in sacramentorum formis verbis illis, quibus Ecclesia uti solet: nam illa simpliciter dicenda sunt principaliora, & communiora in huiusmodi usu.

Tertia mutatio est, per transpositionem verborum, ut si quis dicat, Baptizo te, vel si actiuam orationem in passiuam conuertat, & in hac mutatione idem, quod de precedenti, dicendum est: nam, si sensum mutet, est contra substantiam sacramenti: non vero si sensus idem sit, quod ex usu verborum & communi significatione iudicandum est: regulariter tamen haec mutatio erit accidentalis, quia si singulae formae sacramentorum considerentur, haec sola mutatio vix potest sensum formae variare.

Quarta mutatio esse potest per interpolationem, seu distinctionem partium seu verborum formae, ut si prius dicat, Ego te baptizo, & ibi aliquantulum susitat, vel etiam de rebus alijs loquatur, & postea subiungat, In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, & in hac mutatione nihil potest certius dici, quam quod in superioribus de materia & forma sacramenti diximus, & de morali propinquitate quam requirunt, eadem enim moralis regula seruanda hic est: nam, si tanta est distinctio verborum, ut ex modo proferendi communi sensu iudicetur ex illis non confici vnâ orationem, nec reddi vnum integrum sensum, mutatio est substantialis, quia non solum singulae voces, sed etiam debita earum compositio est de substantia formae: quia esse debet oratio ex illis vocibus composita, ut possit verum ac proprium sensum talis formae reddere: at vero si mora aut distinctio tam parua sit, ut ea non obstante censeantur iuxta communem sensum voces illae sufficienter coniungi ad vnam orationem componendam, & vnum integrum sensum efficiendum, mutatio erit accidentalis, ut constat ex generali principio posito. Quando vero interruptio sit huius vel illius generis, non potest certa, ac indiuisibili regula definiri, sed ex modo & ex duratione temporis, & ex alijs circumstantijs prudenter est iudicandum. Quapropter ad tollendum omne dubium diligenter cauendum est, ne huiusmodi interpolatio fiat.

In additione vel detractio ne verbi mutatio qualis.

Obiectio.

Responsio.

Syllabarum corruptio

Zach. Pap. in d. c. Retulerunt, si in forma baptismi quis dicat, In nomine Patris & Filias, &c. De qua idem Pontifex tradit regulam à nobis positam, considerandum nimirum esse, an corruptio sit tanta, ut omnino tollatur sensus: nam tunc erit substantialis mutatio: non vero si verba sic corrupta possint eundem sensum reddere. Nec necesse est, ut verba sic corrupta per se sumpta habeant in rigore illam significationem, sed satis est, ut ex modo, quo hic & nunc proferuntur, iuxta communem concipiendi modum talem sensum generent in audientibus sicut in praedicto exemplo, vox Patris, per se sumpta in rigore longe aliam significationem habet quam vox Patris, tamen posita in illa oratione, & accomodata illi actioni, iuxta communem modum concipiendi, idem significat, atque eundem sensum reddit: & hoc satis est, ut illa mutatio accidentalis censeatur. Addit vero D. Tho. hic artic. 7. ad 3. quando corruptio contingit in principio dictionis, frequentius esse substantialem: & omnino mutare sensum, ut si loco Patris, dicatur, Matris. Quod saepe fortasse ita est in aliquibus vocibus. Latinis, nam in alijs fieri potest, ut maior sit mutatio in fine dictionis facta, ut si, pro Baptizo, dicatur, Baptizor, & sic de alijs. Quapropter communis sensus & modus concipiendi potissimum est consulendus, ac fortasse magis confereat obseruare, ac corruptio talis sit, ut cum illa verba non habeant alium legitimum, & coherentem sensum praeter sensum formae, nam tunc regulariter eundem sensum retinent, atque ita corruptio erit accidentalis, & eiusdem modi est illa, in nomine Patris, &c. quando vero per corruptionem transeunt verba in aliam significationem valde diuersam, legitimam & coherentem orationi, quae resultat ex verbis sic corruptis, tunc regulariter est mutatio substantialis, vel ut minimum, reddit formam valde dubiam: ut patet in illis mutationibus, In nomine Matris, vel, Ego baptizor, & sic de alijs.

Quarta esse debeat ut sacramentum destruat.

Octaua mutatio esse potest, si omnia verba formae mutarentur in alia signa, vel nutus, vel scripturam, de qua dicendum est in Matrimonio esse accidentalem propter rationem supra datam, in alijs vero esse substantialem, quod in quinque sacramentis certum est, de poenitentia vero sacramento nonnulli dubitarunt, an possit sufficere forma, seu absolutio scripto missa, sed longe probabilius est non sufficere: sed verba propria requiri ex Christi institutione, quam habemus ex Ecclesiae traditione, & doctrina, Concil. Florent. cuius generales congruentias supra tradidimus, cum ostenderemus, verba esse in sacramentis necessaria, & assignauimus peculiarem causam excipiendi matrimonium, quae omnia in singulis sacramentis latius examinanda & confirmanda sunt.

Mutatio signi in signa et in nutus scripturam, etc. in matrimonio videtur, in alijs non item. In sacramentis poenitentiae requiri verba proprie probabilissimum.

SECTIO V.

Vtrum ex scientia, vel intentione ministri pendeat, quod mutatio facta in forma sacramenti substantialis sit, vel accidentalis.

Ratio dubitandi sumitur ex Zach. Pap. dict. c. Retulerunt, vbi dicit, illam corruptionem formae baptismi, In nomine Patris, &c. non esse contra substantiam sacramenti, si ex ignorantia facta sit, & non ex intentione introducendi nouum ritum in Ecclesiam, quem D. Tho. hic imitatur, ex qua doctrina à contrario sensu videtur, si praedicta mutatio ex illa intentione oriatur, fore substantialem. In contrarium vero est, quia tunc mutatio est substantialis, quoniam tollitur sensus verborum formae: sed ad hoc nihil referre videtur scientia vel intentio ministri, quia sensus verbi pendet ex significatione eius significatio autem consequitur verbi prolationem: si ergo eadem sit prolatio, & compositio verborum, eadem

Zach. Pap.